
MISCEL·LÀNIA

EL CENS DE 1857. LA POBLACIÓ D'ANTELLA EN VESPRES DE L'ABOLICIÓ DEL FEUDALISME

ALEJANDRO CONEJERO NOGUERA

En los pueblos pequeños se ha encontrado ordinariamente más sinceridad que inteligencia.....¹

En aquest número d'enguany de LA LLOCA, anem a conèixer l'estructura de la població d'Antella als voltants de la segona meitat del segle XIX una vegada superades, aparentment, les primeres convulsions de la primera meitat del segle i les formulacions del nou estat liberal que “no democràtic”, ja que només una minoria molt restringida, per l'efecte del vot censatari, podia exercir el dret a vot. El liberalisme anava obrint-se pas, una vegada abolida legalment el mil·lenari

règim feudal, i anava promulgant-se a nivell estatal la seua pròpia legislació.

Unes quantes qüestions anaven prenent forma a nivell estatal, en aquest moment, com la promulgació de la **Llei Moyano**², la llei bàsica d'ensenyament, que perduraria fins a 1970 i la primera fase de construcció de la xarxa de ferrocarrils de la Península amb els governs de la Unió Liberal³. Partit que volia tancar encara que d'una forma conservadora aquells signes més progressistes de

la primera etapa de la revolució burgesa espanyola. A nivell local és d'importància la signatura de la carta de redempció de la Baronia d'Antella que trencava definitivament amb el règim senyorial, vint-i-dos anys després de la definitiva llei d'abolició dels senyorius de 1837.

Però el “modern” estat que començava a caminar tenia moltes mancances en quant al coneixement reial de la situació econòmica, social i el número reial de la població espanyola i, sobretot, comptava amb una administració obsoleta i incapaç de resoldre els molts problemes del conjunt de la població d'aquell moment, “després de segles d'obscurantisme”, com deien els liberals més avançats de l'època.

Per a portar a terme aquesta transformació el govern d'aquell temps havia de conèixer aquella realitat del país tal com demanava el Reial Decret del 14 de març de 1857⁴, sota la presidència del govern de Ramón Maria Narváez: “...de que para la buena administración y gobierno del Estado es indispensable conocer su territorio, su población y su riqueza (...) en todos sus pormenores” (...) i, respecte a la població, continuava el Decret: “Los Ayuntamientos suelen formar también todos los años sus padrones de vecinos para el gobierno de la administración local, pero obrando aisladamente, sin concierto y sin fiscalización superior, los datos que recogen son también inútiles por irregulares, por su poca uniformidad y por inexactes...” i continuava dient sobre “La extraordinària anomalia de atribuirse hoy a cada pueblo un número de habitantes puramente convencional y de notòria inexactitud” que feia difícil els càlculs oficials del govern per a la nova administració que anava implantant-se. Hem de saber que l'últim cens disponible es va realitzar en 1787.

1. UNA BREU HISTÒRIA DELS CENSOS DE POBLACIÓ

Els moderns censos de població espanyols poden datar-se en el segle XVI, però amb moltes fluctuacions i, sobretot, sense cap tipus d'uniformitat territorial i amb finalitats exclusivament fiscals i militars que comportava l'exclusió d'importants grups de població com la noblesa i els religiosos (exemptes de pagar impostos) i elaborats només en base als caps de família exclusivament.

Només serà a la segona meitat del segle XVIII, amb les reformes administratives dels Il·lustrats, quan es faran els dos censos de població més fiables: El cens d'ARANDA (1768-1769) i el cens de

FLORIDABLANCA (1787), que volien tindre continuïtat en el temps, però que les circumstàncies històriques del moment van impedir.

Les innovacions que es portaran a terme respecte a la formació dels censos en aquest període, que anticipen els més moderns censos dels segles XIX I XX són:

1. L'objectiu són exclusivament socio-demogràfics, es vol conèixer la realitat del país en els aspectes tant poblacionals com de la riquesa.
2. Evitació de l'ocultació de la informació. No es fiquen els noms dels censats.
3. La realització dels censos es fa a nivell nacional i en un dia concret.
4. L'individu és ara la unitat d'anàlisi., en lloc del veí (cap de família)
5. S'inclouen aquells grups que tradicionalment no constaven en els censos: la noblesa i el clergat.
6. La informació és proporcionada pels propis habitants i en els seus domicilis (calle-hita), de casa en casa i carrer per carrer.
7. La idea de continuïtat en el temps, amb una periodicitat establerta.

1.1.- El cens d'ARANDA⁵, recompte fet pels Bisbats, davant de la nul·la capacitat administrativa de l'Estat : “es el primer censo que enumera personas “almas” y no vecinos; el primero en abarcar el conjunto del territorio nacional” (...) y el primero en clasificar a la población por sexo y grandes grupos de edades”.

1.2.-El cens de FLORIDABLANCA⁶, com indica l'Advertència preliminar, comentava que: “Varios Cuerpos políticos y personas respetables del Reyno han hecho presente al Rey, quan necesario seria repetir la enumeración de gente que se hizo en 1768 para saber el estado de nuestra población”⁷ És el primer cens realitzat amb una finalitat primordialment demogràfica a més de incorporar dades econòmiques: “y que tiene ya mucho de las características modernas,

como la de abarcar todo el territorio nacional. (...). La información que proporciona hace referencia a la distribución de la población por sexo, edad y estado civil. Se incluye la población eclesiástica y una incipiente clasificación socioprofesional” El cens fou realitzat exclusivament per les autoritats civils.

Ens hem d'esperar fins a 1857 per a la realització del posterior recompte de població entre altres causes a la inestabilitat política del moment i la incapacitat de l'administració per portar-lo a terme.

Una vegada superada la primera fase de la revolució burgesa espanyola (1833-1856) i encetada una organització administrativa especialitzada es va poder portar a terme el CENS DE 1857, també amb la *“creencia de la necesidad e importància de la información estadística propia de un estado moderno”* que donaria lloc a la promulgació de normes i la creació d'un aparat administratiu especialitzat en aquells assumptes.

Per a portar-lo a terme es va crear la *“Comissió de estadística General del Reino (1856)”* sota el regnat d' ISABEL II i la presidència del govern de **NARVAEZ**⁸, que aniria tenint diversos noms al llarg del temps: *la Junta General de Estadística (1861); Instituto Geográfico y Estadístico (1873) y finalmente el Instituto*

Geográfico Catastral y Estadístico en 1931. En 1945, partint de les darreres institucions es crearien el Instituto Geográfico Nacional y el Instituto Nacional de Estadística, encarregat aquest últim de la confecció dels censos de població. Amb la creació de les autonomies, s'han creat en cada comunitat autò-

noma els seus corresponents instituts estadístics. En el cas valencià, l' IVE (Institut Valencià d'Estadística) que és l'encarregat de les estadístiques oficials de la Comunitat Valenciana.

2. EL CENS DE POBLACIÓ DE 1857

El cens de població de 1857 es va fer amb l'arreglada de les dades, a nivell estatal, el dia **21 de maig de 1857**, atenent a les disposicions del Reial Decret de 14 de març de 1857 baix la direcció de la recent creada COMISSIÓ ESTADÍSTICA GENERAL DEL REINO, tot seguint les indicacions més modernes del moment respecte a les tècniques demogràfiques.

Encara que té les mancances d'un vertader cens de població representa l'inici dels censos contemporanis que aniran ampliant les dades en quant a grups d'edats, professions i característiques generals de la població.

Els resultats del cens es van publicar a l'any següent, en 1858. Continuaria amb els de 1860 *que millorava l'anterior*, per aquest motiu es va fer en poc de temps amb l'altre i novament la sèrie es trencaria fins a la confecció del cens de 1877⁹ *Any que inaugurava la sèrie de censos de 1887, 1897 i el de 1900*. A partir d'aquest moment es realitzarien de 10 en 10 anys en els acabats en zero: **1910, 1920, 1930, 1940, 1950, 1960 i 1970**. La següent dècada i atenent al Reial Decret del 14 de novembre de 1980, que seguia les recomanacions de la ONU, es van realitzar els censos en els anys finalitzats en 1 i, d'ací els censos de **1981, 1991, 2001, 2011**. Per tant ara toca fer el cens general de població de 2021.

El Reial Decret citat contenia les instruccions per a la realització del cens i, entre les quals, manava la formació de les **Juntes Municipals** per a la seua formació a nivell dels pobles i els mecanismes per a la seua elaboració.

3. ANTELLA EN EL CENS DE 1857

L'arxiu de la Diputació de València conserva la llista nominativa dels habitants d'Antella en el moment de la realització del cens on consten els noms de tots, els dels transeünts que estaven aquell dia, 21 de maig de 1857 en el poble, a més de les professions d'aquell moment. Llista que ens ha proporcionat les dades per a la realització del present treball que presentem en LA LLOCA

d'enguany amb la finalitat de conèixer un poc més la història d'Antella.

La llista està signada pels membres de la Junta Municipal encarregada per la llei de la formació del cens i estava formada per: l'Alcalde com a President; els Regidors de l'Ajuntament; el Jutge municipal; el rector de la Parròquia; el metge; el cirurgià i el mestre de primera instrucció del poble. La Junta tenia com a missió la formació del padró d'habitants del poble en els vuit dies següents a la publicació de les instruccions en el Butlletí Oficial de la província. La inscripció es feia a través de cèdules individuals repartides entre "todos los vecinos, Cabezas de casa o Jefe de establecimien-

tos públicos, con la orden expresa de que no quedase vecino, casa, establecimiento ni habitación alguna sin su cédula correspondiente (...) con el encargo de que aquellos vecinos que no supieran leer ni escribir, serian los agentes censales, los encargados de rellenar las cédulas correspondientes".

Membres de la Junta Municipal d'Antella encarregada de la confecció del cens de 1857:

		EDAT	Professió
ALCALDE	SANTOS FAURA y CHULVI	28	Llaurador
REGIDOR	PEDRO SERRANO y PÉREZ	42	Llaurador
REGIDOR	FRANCISCO DOMENECH Y GINER	39	Llaurador
REGIDOR	JOAQUIN TORRES y CRUA	56	Llaurador
REGIDOR	JOSÉ ORTIZ y MARTORELL	54	Llaurador
REGIDOR	JOAQUIN GÓMEZ Y CRUA	50	Llaurador
REGIDOR	JOAQUIN INGLÉS Y ROCA	43	Llaurador
REGIDOR	FRANCISCO ORTIZ y SICHES	33	Llaurador
REGIDOR	JAYME TORRES y CRUA	51	Llaurador
METGE	EUSEBIO CANTOS Y COLOMER	45	METGE
ALBEYTAR ¹⁰	FRANCISCO PÉREZ Y MONZÓN	45	Veterinari
CIRUJANO	FRANCISCO CATALÁ Y FAUS	49	Cirurgià
RECTOR	SALVADOR RUBIO Y NADAL	40	Eclesiàstic
PRESBITER/CAPELLÀ ¹¹	VICENTE LLÁCER Y DAROCA	53	Eclesiàstic

3.1. EL RESULTAT DEL CENS DE POBLACIÓ DE 1857.

Els següents quadres ens mostren en xifres les dades de la població d'Antella atenent als resultats

d'aquell primer cens contemporani i, al mateix temps, algunes de les xifres dels pobles que en aquell moment comprenien el partit judicial d'Alberic, per veure comparativament la seua situació en 1857.

3.1. La Densitat i Població del Partit Judicial d'Alberic en 1857.

	Superfície del Terme Kmts2	% Sup. Total Terme	Població al 21/05/1857	% Població	Densitat Població Habitants/Km2	Població al 01-01-2020
Alberic	26,96	9,62	6.332	36,37	234,87	10.519
Alcàntera	3,89	1,38	404	2,32	103,86	1341
ANTELLA	17,57	6,27	1.037	5,96	59,02	1157
Beneixida	3,20	1,14	405	2,33	126,56	647
Càrcer	7,61	2,71	681	3,91	89,49	1827
Cotes	6,05	2,16	150	0,86	24,79	333
Gavarda	7,83	2,79	319	1,83	40,74	1042
Massalavés	7,48	2,66	453	2,60	60,86	1610
Pobla Llarga	10,09	3,60	994	5,71	98,51	4452
Sant Joan d'Ènova	1,86	0,66	260	1,49	139,78	507
Sellent ¹²	14,01	5,00	224	1,29	15,98	384
Senyera	2,03	0,72	334	1,92	164,53	1134
Sumacàrcer	20,09	7,17	1.009	5,80	50,22	1097
Tous	127,52	45,52	1.373	7,89	10,97	1287
Vva. de Castellón	20,30	7,24	3.434	19,73	169,16	7054
TOTALS	280,16		17.409			34391

Com vegem en el quadre Antella superava en població als pobles de la vall, a qui li seguia Sumacàrner. Només Alberic, Tous i Villanueva va de Castellón superaven en població a Antella.

RESUM GENERAL DE LA POBLACIÓ D'ANTELLA.

	Població de Dret	%	Transeünts		Població Total
Homes	488	47,059	50	4,82	538
Dones	491	47,351	8	0,77	499

ESTAT CIVIL DE LA POBLACIÓ D'ANTELLA. 1857

	FADRINS FADRINES	%	CASATS CASADES	%	VIDUS VIDUES	%	TOTALS
HOMES	280	27,00	233	22,47	25	2,41	538
DONES	247	23,82	202	19,48	50	4,82	499

ANTELLA. ESTAT CIVIL I GRUPS D'EDATS DE LA POBLACIÓ.									
	Menors(1)	1 a 5	6 a 15	16 a 30	31 a 40	41 a 50	51 a 60	61 a 70	+ de 70
Casats	0	0	0	69	89	46	24	6	2
Casades	0	0	0	90	62	35	13	2	0
Fadrins	11	70	121	76	7	1	1	0	0
Fadrines	9	64	116	48	2	2	0	0	0
Vidus	0	0	0	4	4	5	8	2	0
Vídues	0	0	0	1	8	10	24	5	0
N/C									
	20	134	237	288	172	99	70	15	2

(1) Els menors del quadre corresponen a xiquets/xiquetes amb menys d' 1 any.

3.1.2.-L' ALFABETITZACIÓ.

Les dades d'alfabetització corresponen al cens immediat de 1860, on hi havia censats 1050 habitants en Antella. (El cens de 1857 no conté les dades de la població alfabetitzada.)

Respecte a les xifres que apareixen en el següent quadre hem de fer les observacions

pertinents per a la classificació dels tres grups que allí apareixen. Segons la Real Acadèmia de la llengua espanyola es consideren persones **alfabetes** al "conjunt de persones que saben llegir i escriure. Les persones **semialfabetes** cal considerar-les com "al conjunt de les persones que saben llegir però no saben escriure" I les persones **analfabetes** són el conjunt que no saben ni llegir ni escriure"

Quadre d'alfabetització dels pobles del partit judicial d'Alberic. (Les dades són del cens de 1860)

	Saben llegir i no escriure		SABEN LLEGIR I ESCRIURE		NO SABEN LLEGIR		TOTALS		Població Total, en 1860.
	H	D	H	D	H	D	H	D	
Alberic	36	46	491	151	1719	2006	2246	2203	4449
Alcàntera	2	5	32	2	136	158	170	165	335
ANTELLA	8	19	91	11	435	486	534	564	1070
Beneixida	3	1	11	"	161	168	175	169	344
Benimuslem	1	"	5	"	105	109	111	109	220
Càrcer	1	3	30	9	321	319	352	331	683
Cotes	2	1	4	"	97	87	103	88	191
Gavarda	6	4	9	1	174	161	189	166	355
Massalavés	"	"	12	"	207	203	219	203	422
Pobla Llarga	22	13	62	9	411	437	495	459	954
Sant Joan d'Ènova	"	"	19	9	112	98	131	107	238
Sellent (1)	8	"	6	"	120	96	134	96	230
Senyera	2	1	18	"	148	157	168	158	316
Sumacàrcer	12	11	63	10	430	480	505	501	1006
TOUS	9	7	27	1	640	727	676	735	1411
Vva de Castellón	59	78	284	66	1023	1239	1366	1383	2749
TOTALS	163	189	1158	269	6022	6735	7490	7193	14683

(1) Sellent, no perteneixia al partit judicial d'Alberic, en el moment de la realització del cens. Estava en el partit judicial d'Enguera.

ALFABETITZACIÓ D'ANTELLA.1860

ANTELLA							
	Saben llegir i no escriure	%	SABEN LLEGIR I ESCRIURE	%	NO SABEN LLEGIR	%	TOTAL
HOMES	8	0,75	91	8,50	435	40,65	534
DONES	19	1,78	11	1,03	486	45,42	516
	27	2,53	102	9,53	921	86,07	1070

ALFABETITZACIÓ PARTIT JUDICIAL D'ALBERIC. 1860.

	Saben llegir i no escriure	%	Saben llegir i escriure	%	NO SABEN LLEGIR	%	TOTAL POBLACIÓ
Homes	171	1,11	1.158	7,89	6022	41,01	7343
Dones	189	1,28	269	1,83	6735	45,87	7193
TOTALS	352	2,39	1.427	9,72	12.757	86,88	14536

ESCENAS DE ACTUALIDAD.

«EL CENSO DE POBLACION.» — DIBUJO ORIGINAL DE MANUEL ALCAZAR.

Tassa d'alfabetització espanyola en 1860.¹³

	POBLACIÓ	%	Alfabetitzats		SEMIALFABETOS		ANALFABETS	
HOMES	7.765.508	49,55	2.415.015	15,40	316.577	2,02	5.034.545	32,12
DONES	7.907.933	50,45	715.906	4,57	389.221	2,48	6.802.846	43,40
TOTAL	15.673.481	100,00	3.130.921	19,97	705.798	4,50	11.837.391	75,52

ANTELLA. EDATS

ANTELLA				
EDATS	Homes	%	DONES	%
< d' 1 anys	15	1,44	11	1,07
1-7 anys	89	8,50	92	8,87
8-15 anys	90	8,67	95	9,16
16-20 anys	50	4,80	42	4,05
21-25 anys	34	3,20	47	4,53
26-30 anys	62	5,90	48	4,63
31-40 anys	102	9,84	69	6,65
41-50 anys	51	4,91	50	4,82
51-60 anys	33	3,18	36	3,47
61-70 anys	8	0,77	8	0,77
71-80 anys	4	0,39	1	0,09
81-85 anys	0	0	0	0
86-90 anys	0	0	0	0
91-95 anys	0	0	0	0
96-100 anys	0	0	0	0
+ de 100 anys	0	0	0	0
TOTAL	538		499	

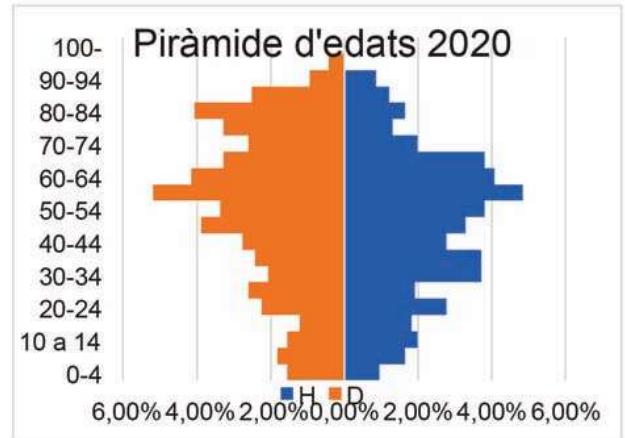
En els dos següents quadres podem veure les diferències dels grups d'edats entre els censos de 1857 i la població d'Antella actual, amb les dades confeccionades per l'Institut Nacional d'Estadística a partir del padró continu que faciliten els Ajuntaments amb data de l'1 de gener de 2020, on podem veure gràficament l'evolució dels diferents grups d'edats i, sobretot, els canvis produïts entre una població jove, majoritària en 1857, i l'envelliment de la població en els temps actuals.

Grups d'edats del cens de 1857.

		H	%	D	%	TOTAL	%
Població Jove	0-20 anys	244	23,53	240	23,14	484	46,67
Població Adulta	21-60 anys	282	27,19	250	24,11	532	51,30
Població Envel·lida	61 i més	12	1,16	9	0,87	21	2,03
TOTALS		538	51,88	499	48,12	1037	100

Grups d'edats 1 de gener de 2020.

		H	%	D	%	TOTAL	%
Població Jove	0-20 anys	78	6,74	76	6,56	154	13,30
Població Adulta	21-60 anys	316	27,29	279	24,09	595	51,38
Població	61 i més	163	14,08	246	21,24	409	35,32

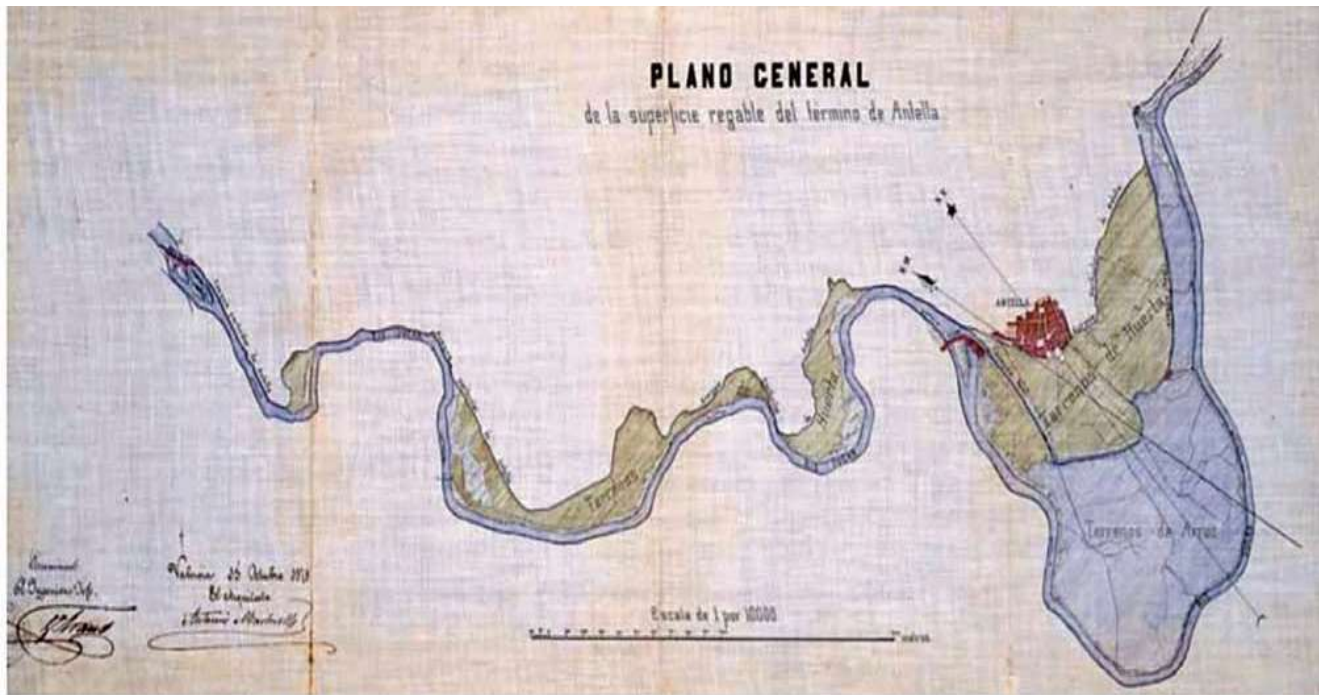

LA SITUACIÓ PROFESSIONAL D'ANTELLA EN 1857.

SECTOR AGRICOLA I RAMADERIA

	CASATS	FADRINS	FADRINES	VIDUS	VIDUES	TOTAL
LLAURADORS	74	7	2	8	1	92
JORNALERS	85	17	8	8	2	120
Jornalers transeünts	37	5	0	2	0	44
PROPIETARIS/PROPIETARIES	4	5	4	1	15	28
PASTORS	1	0	0	0	0	1
Jornalers de Pastors	1	0	0	0	0	1
CRIATS/CRIADES	4	43	48	0	11	102

Plànol de la zona de regadiu de la sèquia particular d'Antella en 1878 i on es distingeixen les zones d'horta, en gris i la zona del conreu de l'arròs en color blau. En la imatge de baix podem veure el poble ampliat.

https://www.chj.es/es-es/ciudadano/libros/Captulos/La%20presa%20de%20Tous/02_Capitulo_01.pdf

Plànol d'Antella de 1870 amb el carreratge existent en el moment de la realització del cens de 1857.
 Font: https://www.antella.es/sites/www.antella.es/files/17007_tomo4_vpPGE_catalogo.pdf

Plànol d'Antella en 1956. El poble s' ha estès fins a la muntanya respectant el perímetre d'horta marcat pel recorregut de la séquia del poble. A la dreta de la fotografia es pot apreciar la primitiva horta islàmica d'Antella i el camí vell de Gavarda.

PROFESSIONS: SERVEIS I INDÚSTRIA.

Professió	NOM	COGNOMS	ESTAT CIVIL	EDAT	FILLS	FILLES
Forner	Vicente	Ubeda y Sanz	Casat	38	2	1
Forner	Salvador	Angulo Estruch	Casat	30	2	3
Cirurgià	Francisco	Català Faus	Casat	49	1	
Cortante (Carnisser)	Rafael	Alvarez Garcia	Casat	33	3	
Teixidor	José	Garrigós Marchant	Casat	32		
Teixidor	Felix	Frances Ribes	Casat	47		
Cànter	Francisco	Escrivano Collado	Casat	54	1	2
Cànter	Tomás	Escrivano Gascó	Casat	26	1	1
Cànter	Bernardo	Cuenca Calafat	Casat	37	5	
Fornera	Josefa Maria	Hernandis Casanova	Casada	34		
Presbiter Capellà	Vicente	Llácer Daroca	Fadri	53		
Tavernera	Teresa	Bou Cervera	Vídua	60		
Teixidor	Domingo	Navarro Cuenca	Casat	58		
Alfarer	Matias	Verdeguer Garcia	Vidu	52	1	1
Albañil	Gabriel	Juan Boluda	Casat	50	2	1
Albañil	Vicente	Juan Garcia	Casat	27	2	
Albañil	Salvador	Juan Garcia	Casat	20		
Albañil	Bautista	Juan Montagudo	Casat	22		
Ferrer	Vicente	Garcia Mompó	Casat	40	1	1
Ferrer	Antonio	Hortega Domenech	Casat	40		1
Moliner	José	Alós Talens	Casat	23	2	
Moliner	Antonio	Micó Cuenca	Casat	40		2
Moliner	Francisco	Boluda Alventosa	Casat	27		
Moliner	Antonia	Serrano Soler	Casada	22		
Moliner	Maria	Villa Alberola	Vídua	50		
Metge	Eusebio	Cantos Colomer	Vidu	45	2	1
Sacrista	José	Peris Baldrés	Casat	38	2	2
Comerciant	Escolástica	Cruz Ribot	Vídua	40	2	
Sereno	Antonio	Calatayud Pons	Casat	60	2	
Mestre d'escola (xiquetes)	Mariana	Miralles Gascó	Vídua	57		2
Secretari de l'Ajuntament	Francisco	Sala Martinez	Fadri	30		
Estanquer	Bartolomé	Ynojosa Masip	Casat	26	1	1
Rector de la Parròquia	Salvador	Rubio Nadal	Fadri	40		
Albeytar (Veterinari)	Francisco	Pérez Monzón	Casat	45		
Blanquejadora	Teresa	Peris Blanquer	Casada	50		
Fuster	Miguel	Aparicio Estarlich	Casat	36	2	3
Fuster	Gonzalo	Serrano Colomer	Casat	38	2	4
Tartaner	Gaspar	Romeu Daroqui	Casat	34	1	1
Pastor	José	Giménez Mañez	Casat	26	1	
Empleada de la ARX	Vicenta	Baldovi Garcia	Vídua	60		
Barber	Juan	Baraja Casas	Casat	22		
Arriero	Bautista	Mompó Aranda	Casat	48		3

RESUM DE L'ACTIVITAT PROFESSIONAL D'ANTELLA EN 1857.(1)

SECTOR	POBLACIÓ DE DRET	TRANSEUNTS	TOTAL	%
AGRICULTURA	240	44	284	65,14
ALIMENTACIÓ	10	0	10	2,29
ADMINISTRACIÓ PÚBLICA	2	0	2	0,46
ARTESANS	1	3	4	0,92
ECLESIASTICS	3	0	3	0,69
EDUCACIÓ	1	0	1	0,23
EQUIPAMENT/MANTENIMENT	5	0	5	1,15
SÈQUIA REAL DEL XÚQUER	1	0	1	0,23
SALUT	3	0	3	0,69
COMERÇ	1	0	1	0,23
CONSTRUCCIÓ	7	0	7	1,61
TEXTIL	0	4	4	0,92
SERVEIS	1	0	1	0,23
SERVEIS DOMÈSTICS	102	0	102	23,39
TRANSPORT	2	0	2	0,46
RAMADERIA	2	0	2	0,46
CAPTAIRES	4	0	4	0,92
TOTAL	385	51	436	

(1) Les dades aportades al quadre corresponen només als caps de família.

PRINCIPALS NOMS DELS HABITANTS D'ANTELLA EN 1857.

NOMS DE HOMES.	Nº	NOMS DE DONES.	Nº	NOMS DE HOMES	Nº	NOMS DE DONES.	Nº
JOSÉ	126	JOSEFA	83	PEDRO	4	PASCUALA	3
VICENTE	64	VICENTA	61	GASPAR	3	JUANA	2
FRANCISCO	54	TERESA	49	SANTOS	2	YLARIA	2
ANTONIO	42	FRANCISCA	30	SERAPIO	2	ANTONIA	4
JOAQUIN	29	MARIA	29	DUARDO	2	RAMONA	4
SALVADOR	20	DOLORES	21	BLAS	2	BERNARDINA	2
BAUTISTA	15	MARIANA	13	OLEGARIO	2	YGINIA	2
JAYME	13	JOAQUINA	12	LUIS	2	RITA	4
MARIANO	12	ISABEL	9	JACINTO	2	EMILIA	2
TOMAS	12	ROSA	8	MATIAS	2	PAULA	2
MIGUEL	10	CARMEN	4	GABRIEL	2	SALVADORA	2
MANUEL	9	ISABEL	4	HERMENEGILDO	2	TIMOTEA	2
AMBROSIO	9	TOMASA	5	GONZALO	2	AMALIA	2
EUSEBIO	6	ROSARIO	4	FÉLIX	2	ADELAIDA	2
RAMON	6	ANGELA	4	ROSENDO	3	REMEDIOS	2
RAFAEL	5	BERNARDA	5	EUGENIO	2	YNES	2
DOMINGO	5	ANDREA	3	D'un sol nom.	44	BARBARA	2
CRISTOBAL	5	LORENZA	3	¿		D'un sol nom.	44
LORENZO	4	ESCOLASTICA	3				
BERNARDO	4	GABRIELA	3				
PASCUAL	4	MANUELA	4				
BARTOLOME	4	GRACIA	3				
JUAN	4	CONCEPCION	2				
FELIPE	4	LUISA	3				

RELACIÓ DELS PRIMERS I SEGONS COGNOMS MES NOMBROSOS.

HOME		DONA		HOME		DONA	
PRIMER COGNOM		SEGON COGNOM		PRIMER COGNOM	Nº	SEGON COGNOM	Nº
PERIS	50	PERIS	40	SANCHIS	61	SANCHIS	46
GARCIA	29	GARCIA	27	MATEU	32	MATEU	28
TORRES	25	TORRES	11	VIDAL	28	VIDAL	26
MARTINEZ	22	MARTINEZ	45	TORRES	25	TORRES	11
MONTAGUDO	21	MONTAGUDO	15	MARTORELL	21	MARTORELL	25
BENAVENT	16	BENAVENT	5	PARDO	17	PARDO	18
SERRANO	15	SERRANO	4	ROCA	16	ROCA	16
CRESPI	14	CRESPI	14	CALBO	15	CALBO	8
ALBAREZ	12	ALBAREZ	1	MAÑEZ	13	MAÑEZ	5
BARBER	12	BARBER	12	BOU	12	BOU	10
VENDRELL	12	VENDRELL	19	MICÓ	12	MICÓ	7
NADAL	11	NADAL	4	NOGUERA	11	NOGUERA	6
JUAN	11	JUAN	10	CUENCA	11	CUENCA	10
FRIGOLS	10	FRIGOLS	4	ORTIZ	10	ORTIZ	13
INGLES	9	INGLES	14	ALBEROLA	9	ALBEROLA	9
MORRIÓ	8	MORRIÓ	3	CATALÀ	9	CATALÀ	2
ALBUIXECH	8	ALBUIXECH	2	SALES	8	SALES	12
PERALES	8	PERALES	6	LLORENS	8	LLORENS	4
SANTACREU	7	SANTACREU	5	ANDREU	7	ANDREU	2
GOMEZ	7	GOMEZ	12	VICENT	7	VICENT	4
NAVARRO	6	NAVARRO	2	PLÀ	6	PLÀ	1
TARONCHER	5	TARONCHER	8	SANS	5	SANS	4
LOZANO	5	LOZANO	2	PASTOR	5	PASTOR	5
BAROCH	5	BAROCH	3	ADELANTADO	5	ADELANTADO	7
GINER	5	GINER	10	CLIMENT	5	CLIMENT	5
MÁS	4	MÁS	1	ARANDA	5	ARANDA	7
DOMINGO	4	DOMINGO	5	ARMENGOL	4	ARMENGOL	2
GONZALEZ	4	GONZALEZ	3	ESPLUGUES	4	ESPLUGUES	1
BALDRES	3	BALDRES	16	FAURA	4	FAURA	1
CHIRAL	3	CHIRAL	2	CEBRIÀ	3	CEBRIÀ	5
CHISBERT	3	CHISBERT	6	GIMENO	3	GIMENO	2
IBAÑEZ	3	IBAÑEZ	1	PASCUAL	3	PASCUAL	1
MOMPÓ	3	MOMPÓ	1	MOMPÓ	3	MOMPÓ	1
BELLVER	2	BELLVER	5	SEBASTIÀ	3	SEBASTIÀ	1
CORBERA	2	CORBERA	1	CARBONELL	2	CARBONELL	6
CORTES	2	CORTES	6	CALATAYUD	2	CALATAYUD	4
DOMENECH	2	DOMENECH	1	CASTELLÓ	2	CASTELLÓ	11
ESCALERA	2	ESCALERA	2	DAROQUI	2	DAROQUI	2
FABREGAT	2	FABREGAT	1	FRANCES	2	FRANCES	2
JUAREZ	2	JUAREZ	2	GADEA	2	GADEA	2
ROMEU	2	ROMEU	2	MARGARIT	2	MARGARIT	2
RUIZ	2	RUIZ	6	ROMEU	2	ROMEU	2
RUBIO	2	RUBIO	1	ROIG	2	ROIG	2
ALAPONT	2	ALAPONT	7	SANCHO	2	SANCHO	2
HERBÁS	1	HERBÁS	1	HERNANDIS	1	HERNANDIS	4
LATORRE	1	LATORRE	1	LOPEZ	1	LOPEZ	4
MASCARÓS	1	MASCARÓS	1	MASIP	1	MASIP	1
MOLLÀ	1	MOLLÀ	2	LLORCA	1	LLORCA	5

ALTRES COGNOMS.

PRIMER COGNOM		SEGON COGNOM		PRIMER COGNOM		SEGON COGNOM	
ALÓS	2	ALBENTOSA	1	CAMARASA	3	CLOQUELL	1
AZNAR	2	ALTABERT	1	RUMBO	3	CANTÓ	1
ASENSI	2	ARGENTE	1	BELTRÁN	5	CASAS	1
ALCARÀS	2	BISBAL	1	GALLACH	5	FUSTER	1
BALLESTER	1	BAEZA	1	SORO	5	FAUS	1
BOCH	2	BRIO	1	CONEGERO	5	GRAU	1
DE LA CONCEPCIÓN	2	BOLINCHES	1	CANTOS	5	GALLEGO	1
ESPARZA	2	BAÑÓ	1	ESCURIET	5	GARGORI	1
GALDÓN	2	BALDOVI	1	ARNAU	1	GARRIDO	1
MORENO	2	BARGAS	1	BOLINCHES	1	JULIÀ	1
RAMÓN	2	BAÑON	1	CUCARELLA	1	LACOSTA	1
CUCARELLA	2	BENITO	1	CANOVES	1	LORENTE	1
UBEDA	3	BRÚ	1	CAPILLA	1	MONFORT	1
PUIG	3	CORSI	1	CALPE	1	MONZÓN	1
ESPARZA	3	COLLADO	1	FAYOS	1	MARSAL	1
GARZÓN	1	MORAGUES	1	RUZ	1	RAMIS	1
GARRIGÓS	1	POVEDA	1	BARAJA	1	RIBOT	1
GALBIS	1	PINILLA	1	MAIQUES	4	SERRALL	1
GABRIEL	1	PRATS	1	SOTOS	5	SUCH	1
LLACER	1	PARASI	1	SARRION	7	SANO	1
MINGUEZ	1	PARRA	1	SASTRE	1	SANJUAN	1
MARIN	1	PALOP	1	SEGURA	1	SEVILLA	1
MIRANA	1	ORTS	1	HEREU	3	TENA	1
MATALI	1	OCAÑA	1	PIQUERES	4	TORTOSA	1
NOVERGUES	1	OLMO	1	TEGEDOR	1	TORMO	1
NOGUÉS	1	PAUSÀ	1	TERUEL	1	ESTELLÉS	1
PALENCIA	1	POLOP	1	SAYJÓ	1	ESTRUCH	2
ROSELLÓ	1	REY	1	APARICIO	6	BISQUERT	2
RONDA	1	RIERA	1	JORDÀ	1	BONANCIA	2

1. Acord del Consell de Ministres per a la presentació de les dades finals del cens de població de 1857 a la Reina Isabel II. (<https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=192130&ext=.pdf>)
2. Ministre d'Educació. (1809-1890)
https://ca.wikipedia.org/wiki/Claudio_Moyano
3. Partit polític espanyol fundat per Leopoldo O'Donnell vigent entre 1858-1874.
https://ca.wikipedia.org/wiki/Unió_Liberal
4. <https://www.ine.es/inebaseweb/pdfDispacher.do?td=192130&ext=.pdf>
5. Darreries dels mesos de 1768 i els primer de 1769. El cens d'Antella és del 14 d'octubre de 1768.
6. Realitzat entre novembre i desembre de 1786. Les fulles censals estaven signades per l'alcalde, el rector de la parroquia i l'alcaide de fechos (el secretari de l'ajuntament).
7. FLORIDABLANCA. (1728-1808) Impulsor de les reformes ilustrades durant el regnat de CARLOS III.
8. RAMÓN MARIA NARVÁEZ, (1799-1868) Cap del govern en diverses ocasions, durant el regnat d'ISABEL II. <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/n/narvaez.htm>
9. La Gloriosa. Revolució liberal que va propiciar el destronament de la Reina ISABEL II en 1868 i donaria lloc al Sexenni Revolucionari entre 1868 i 1874).
10. Veterinari. *Del ár. hisp. albáy ar, este del ár. clás. bay ar o bay r, y este del gr. ππ ἵππίατρος.* <https://dle.rae.es/alb%C3%A9itar>
11. **El Presbíter** és el representant del Bisbe en la parròquia. Té la facultat de l'administració d'alguns sacraments.
12. Perteneix al partit judicial d'enguera. Alfabetización, semialfabetización y analfabetismo en España (1860-1991).
<https://core.ac.uk/download/pdf/38821114.pdf>

BIBLIOGRAFIA:

- Llista Nominativa del cens de 1857 d'Antella. Arxiu de la Diputació de València.
- Dades oficials del Institut Nacional d'Estadística: Padró Continu i Cens de 1857. <https://www.ine.es/>
<https://www.ine.es/inebaseweb/71807.do?language=0>
- HENRY, Louis: "Manual de demografía Histórica"1983. Critica Editorial. Barcelona.
- FONTANA, Josep: HISTORIA DE ESPAÑA: La época del Liberalismo. Volumen 6. (2007) CRITICA/MARCIAL PONS.Barcelona
- Portada del cens oficial de la població d'Espanya. <http://biblioteca.galiciana.gal/pt/consulta/registro.cmd?id=8747>